

1

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЇ, ГЕОГРАФІЇ І ЕКОЛОГІЇ
КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи, голова науково-методичної ради

Дар'я МАЛЬЧИКОВА

«08» жовтня 2021 р.

**Програма атестації здобувачів вищої освіти
КОМПЛЕКСНИЙ ІСПИТ ЗА ФАХОМ**

Сучасні концепції географічної науки і освіти, Методика викладання географії у закладах загальної середньої освіти, Методика викладання економіки

ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Спеціальність 014 Середня освіта
Спеціалізація 014.07 Середня освіта (Географія)
Освітня програма Середня освіта (Географія)
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Форма навчання денна, заочна

ПОГОДЖЕНО

на засіданні науково-методичної ради факультету біології, географії та екології

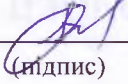
Голова НМР Шкурпат А.В.

«8» жовтня 2021 р., пр. № 1 а

Херсон, 2021 р.

Затверджено на засіданні кафедри географії та екології

Протокол № 3 від 4 жовтня 2021 р.

Завідувач Давидов О.В.
(підпис) (П.І.Б.)

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	4
2. Програма з модулю I «Сучасні концепції географічної науки і освіти»	6
3. Рекомендована література до модуля I	9
4. Програма з модулю II «Методика викладання географії у закладах загальної середньої освіти»	13
5. Рекомендована література до модуля II	15
6. Програма з модулю III «Методика викладання економіки»	17
7. Рекомендована література до модуля III	19
8. Критерії оцінювання до комплексного іспиту	21
9. Вимоги до кваліфікаційної роботи (проєкту)	23
10. Критерії оцінювання до кваліфікаційної роботи (проєкту)	24
11. Список рекомендованих джерел для підготовки кваліфікаційної роботи (проєкту)	26

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Атестація передбачає перевірку знань здобувачів з дисциплін: «Сучасні концепції географічної науки і освіти», «Методика викладання географії у закладах загальної середньої освіти», «Методика викладання економіки». Метою атестації є необхідність встановлення рівня теоретичних знань здобувачів про формування у майбутніх фахівців з викладання географії знань і навичок, необхідних для наукового передбачення суспільно-географічних аспектів соціально-економічного розвитку, сформувати професійні компетенції здобувачів – майбутніх викладачів вищої школи на основі набутих методологічних, методичних і географічних знань. Процес підготовки магістрів з середньої освіти за спеціалізацією географія передбачає окрім опанування професійними знаннями та навичками, ще й формування знань та навичок викладача, методиста, психолога, які б сприяли формуванню фахівців із синтезованими знаннями та вміннями, що адекватні кваліфікаційним вимогам, які висуваються до них. Необхідно встановити, як глибоко молоді викладачі усвідомлюють структуру, зміст та основну мету географічної освіти у вищих навчальних закладах. Розкриваючи основні поняття та принципи викладання географічних дисциплін, студенти повинні особливу увагу приділяти практичному їх використанню.

На атестації випускники повинні продемонструвати глибокі знання про:

- основні концепції та теорії геоекологічного, геодемосоціологічного, геоекономічного та геополітичного циклу, парадигми географічної науки, доктрини політичної географії, концепцію географічної освіти в основній школі, концепції географічної освіти у вищій школі;
- теоретичні питання з методики викладання географії у закладах вищої освіти, особливості нової парадигми освіти та навчання; методів та форм вивчення спеціальних дисциплін; етапів підготовки лекційних занять, методики їх проведення; сучасних активних форм навчання здобувачів ЗВО; структуру НМКД.
- принципи, методи, засоби навчання економіки, форми організації навчально-виховного процесу з економіки, процес формування знань умінь, навичок на уроках економіки, контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів з економіки;

При оцінюванні якості знань здобувачів державна комісія враховує ступінь розуміння мети сучасної географічної освіти, знання її структури, змісту, методів навчання і вміння їх творчо застосовувати у навчально-виховному процесі.

При складанні комплексного іспиту та захисту кваліфікаційної роботи (проекту) здобувач повинен продемонструвати набуті загальні та фахові компетентності, а саме:

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі середньої освіти (за предметною спеціалізацією «Географія»), що передбачає застосування теорій та методів педагогічних і географічних наук, проведення

досліджень та/або впровадження інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог до професійної, навчальної або дослідницької діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК.3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, організовувати наукову комунікацію, приймати обґрунтовані рішення в професійній діяльності;

ЗК.7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

Фахові компетентності:

ФК.3. Здатність застосовувати знання про сучасні досягнення в предметній області;

ФК.4. Здатність до розкриття теоретичних і методологічних засад певної галузі географії, історії її розвитку;

ФК.5. Володіння основами планування, проведення й оформлення науково-педагогічного дослідження. Здатність проводити самостійні наукові дослідження;

ФК.6. Володіння основами планування, підготовки і проведення навчально-виховного процесу з географії.

ФК.8. Уміння використовувати сучасні інформаційні технології, програмні засоби, навички роботи з комп'ютерними мережами для формування географічних знань;

ФК.9. Володіння основами планування, підготовки і проведення навчально-виховного процесу з економіки. Здатність застосовувати знання про сучасні досягнення економіки в предметній області.

За результатами комплексного іспиту та захисту кваліфікаційної роботи (проєкту) здобувачі повинні отримати наступні програмні результати навчання:

ПРН 2. Застосовувати теоретичні знання та практичні навички з організації наукових досліджень для професійної науково-педагогічної діяльності.

ПРН 3. Демонструвати поглиблені знання сучасних концепцій географічної науки і освіти, здатність застосовувати їх у професійній, соціальній, громадській діяльності.

ПРН 4. Поєднувати загальні географічні знання із вмінням досліджувати конкретні території; оцінити еколого-географічні, соціально-географічні, економіко-географічні проблеми України та регіонів.

ПРН 7. Вибирати і застосовувати основні дослідницькі методики та інструменти, які є типовими для різних галузей географічної науки і освіти.

ПРН 13. Застосовувати сучасні методики і технології, в тому числі і інформаційні, для забезпечення якості освітнього процесу і науково-дослідної роботи.

2. ПРОГРАМА З МОДУЛЮ 1 «СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ НАУКИ І ОСВІТИ»

Географо-екологічні та географо-демосоціальні концепції.

Поняття наукової теорії, концепції та парадигми. Що таке наукова теорія і концепція, функції теорій і концепцій в науці. Структурне та динамічне співвідношення між теорією і концепцією. Класифікація теорій і концепцій в географії.

Географо-екологічні концепції. Концепція географічного детермінізму. Інвайронменталізм. Ідеї вирішального впливу природного довкілля на людину і її життєдіяльність. Античні засновки концепції детермінізму: Страбон, Гіпократ, Арістотель. Середньовічний детермінізм Абд-аль Рамана Ібн Гальдуна та Жана Бодена. «Дух законів» Шарля Луї Монтеск'є. Геодетермінізм новітнього часу: Йоган Готфрід Гердер, Карл Ріттер. Інвайронменталізм Фрідріха Рацеля та Еллен Черчіл Семпл. Теорія «кліматичних оптимумів» С. Гантингтона. Сучасна трактовка концепцій.

Посібілізм. Пробабілізм. Посібілізм Поля Відаля де ла Блаша. Теорія пробабілізму О. Спейта.

Концепції меж розвитку та сталого розвитку. Концепція «меж розвитку» Д. Медоуза та її продовження «30 років потому». Конференція з довкілля і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992 р.) – концепція «сталого (стабільного) розвитку». Роль Інституту географії НАН України у становленні концепції сталого розвитку в Україні.

Концепція природно-ресурсних циклів та природно-територіального різноманіття. Концепція природно-ресурсних циклів В. Комара. Стадійність та класифікація ПРЦ. Географічні імперативи екологічної діяльності. Концепція «ландшафтного різноманіття».

Географо-демосоціальні теорії і концепції. Теорія центральних місць. Гуманізація і соціологізація географічної науки. Ідеї поля та форми поля за П. Хаггетом. Ієрархічні системи центральних місць В. Кристаллера. Ієрархічні системи центральних місць А. Льоша. Модифікація гексагональної моделі В. Ізардом.

Концепції систем розселення. Інтегральні системи розселення. Локальні та регіональні системи розселення. Міські системи розселення. Концепція опорного каркаса розселення Г. Лаппо. Принципи геопросторової організації обласних систем розселення. Концепція «єдиної системи розселення СРСР» (Шешельгіс). Концепція системи сільського розселення С. Ковальова.

Теорія просторової поведінки людини. Бігейвіоризм. Сутність концепції Бігейвіоризму. Роль Дж. Волперта, Р. Кокса, Р. Голледжа, Л. Брауна, Е. Мура, Ф. Вільямсона, р. Кейтса у становленні концепції бігейвіоризму. Просторово-часова призма Г. Гегерстранда. Ментальні карти. Підходи до дослідження просторових уявлень людей за Р. Давнзом. Матриця поведінки «економічної людини» за Аланом Предом.

Географо-політичні концепції. Концепції в географічній освіті

Теорія дифузії інновацій. Механізм поширення інформації. Поле поширення інформації. Моделювання дифузії інновацій. Роботи П. Хаггета, Р. Юїлла, Р. Домангського, Б. Еккеля, Р. Морілла.

Географо-економічні теорії та концепції. Економічний детермінізм у географії. Роботи Ульяма Петті. Камеральна статистика. Галузево-статистичний напрямок та статистична парадигма.

Штандортні теорії. Загальні риси роз місницьких теорій та концепцій. Теорія штандарту сільського господарства Й. Тюнена. Теорія штандарту промисловості А. Вебера.

Концепція гнучкої територіальної організації виробництва. Територіальна організація виробництва в умовах його інформатизації. Інформаційне виробництво та його територіальна організація. Широке і вузьке розуміння ТОВ. Суть гнучкої територіальної організації виробництва.

Теорія «полюсів зростання». Концепція Ф. Перро. Технічна поляризація за Р. Доманським. Прибуткова поляризація. Психологічна поляризація. Географічна поляризація.

Теорії і концепції регіоналізації. Поняття «регіоналізація». Поняття економічного (економіко-географічного) району. Чинники районоформування: географічного поділу праці, природно-географічний, працересурсний, матеріальної бази регіону та його інфраструктури, транспортно-географічного положення, регіональної політики держави, міждержавної інтеграції, інформатизації. Принцип районізації. Концепції територіальної структури економічного району і рівнів економічного районування. Суспільно-географічна регіоналізація. Спеціальна регіоналізація.

Концепції територіального комплексування і системоформування. Ідея територіальної комплексності у суспільній географії. Система зв'язків територіальних комплексів. Структура територіальних комплексів. Концепція міжгалузевих територіальних комплексів (МТК). Типізація та класифікація МТК.

Концепція енерговиробничих циклів. Сутність концепції ЕВЦ. Подібність і відмінність ЕВЦ і МТК. Концепція функціонально-компонентної структури комплексів. Концепція територіальної і функціонально-територіальної структури комплексів. Організаційна структура комплексів.

Географо-політичні теорії, концепції та доктрини. Теорії і концепції держави. Організмена теорія держави. Теорія держави Ф. Ратцеля. Держава у геополітичних побудовах Р. Челлена. Квазінаукові конструкції К. Гаусгофера. Функціональна теорія держави Р. Гартшорна. Теорія «держави-вмістилища» П. Тейлора.

Глобальні геополітичні та геостратегічні концепції. Концепція А. Мегана. Гіпотеза «світового острова» Г. Маккіндера. Концепція «Євразійського узбіччя» Н. Спайкмана. Цивілізаційна концепція С. Гантінгтона. Концепція «Великої шахівниці» З. Бжезінського. Геополітичні та геостратегічні доктрини України.

Концепції географічної освіти. Концепція географічної освіти в основній школі. Філософські основи географічної освіти. Психологічні основи географічної освіти. Дидактика та методика географічної освіти в основній школі. Шкільна географічна освіта – відкрита система. Формування компонентів змісту географічної освіти в основній школі.

Концепції географічної освіти у вищій школі. Провідні географічні вищі школи України та концептуальні основи географічної освіти регіонів.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО МОДУЛЮ 1:

Основна:

1. Абрамов В. І. Методологія системного підходу та наукових досліджень: навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. / В. І. Абрамов, В. Х. Арутюнов. – К.: КНЕУ, 2005. – 178 с
2. Алаев Э. Б. Социально-экономическая география: [понятийно-терминологический словарь] / Э. Б. Алаев. – М.: Мысль, 1983. – 350 с.
3. Арманд А. Д. Самоорганизация и саморегулирование географических систем / Алексей Давидович Арманд. – М.: Наука, 1988. – 264 с.
4. Арутюнов В. С. Ступени эволюции: Эволюционная концепция природы и цивилизации / В. С. Арутюнов. – М.: Наука, 2006. – 347 с.
5. Багров Н. В. География в информационном мире: научное издание / Н.В. Багров. – К.: Либідь, 2005. – 181 с.
6. Багров Н. В. Региональная геополитика устойчивого развития / Н.В. Багров. – К.: Либідь, 2002. – 256 с.
7. Бакланов П. Я. Пространственные системы производства (микроструктурный уровень анализа и управления) / Петр Яковлевич Бакланов. – М.: Наука, 1986. – 150с.
8. Берлянт А. М. Образ пространства: карта и информация / Александр Михайлович Берлянт. – М.: Мысль, 1986. – 238 с.
9. Бриллюэн Л. Наука и теория информации: [монография] / Л. Бриллюэн. – М.: Физматгиз, 1960. – 392 с.
10. Вайдлих В. Социодинамика: системный подход к математическому моделированию в социальных науках: Пер. с англ. / Под ред. Ю. С. Попкова, А.Е. Семечкина. – М.: Едиториал УРСС. – 2004. – 480 с.
11. Вегеш М. Геополітика в постатях і термінах : підручник для студентів і аспірантів спеціальності «Політологія» / М. Вегеш, М. Палінчак, В. Петрінко. – Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 786 с
12. Галимов Э. М. Феномен жизни: между равновесием и нелинейностью. Происхождение и принципы эволюции / Эрик Михайлович Галимов. – М.: Едиториал УРСС. – 2001. – 256 с.
13. Гладкий О. В. Наукові основи суспільно-географічних досліджень промислових агломерацій: Монографія. / О. В. Гладкий; [наук ред. С. І. Іщук]; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К.: ВГЛ «Обрії», 2008. – 360 с.
14. Голд Дж. Психология и география: Основы поведенческой географии / Дж. Голд: Пер. с англ. / Авт. предисл. С. В. Федулов. – М.: Прогресс, 1990. – 304 с.
15. Гумилев Л. Н. Этногенез и биосфера Земли / Лев Николаевич Гумилев. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1990. – 528с.
16. Джонстон Р. Дж. География и географы: Очерк разв. англо-амер. соц. географии после 1945 г.: Пер. с англ. / Под ред. Э. Б. Алаева. – М.: Прогресс, 1987. – 368 с.

17. Дзенис З. Е. Методология и методика социально-экономико-географических исследований / З. Е. Дзенис. – Рига: Зинатис, 1980. – 262 с.
18. Исаченко А. Г. Развитие географических идей / Анатолий Григорьевич Исаченко. – М.: Мысль, 1971. – 416 с.
19. Іщук С. І. Розміщення продуктивних сил і територіальна організація виробництва / Степан Іванович Іщук. – К.: Вид. Паливода А. В., 2002. – 260 с.
20. Коган В. З. Теория информационного взаимодействия: философско-социологический очерк / В. З. Коган. – Новосибирск: Изд-во Новосиб. ун-та, 1991. – 319 с.
21. Логвиненко А. Д. Зрительное восприятие пространства / А. Д. Логвиненко. – М.: изд-во МГУ, 1981. – 224 с.
22. Луцишин П. Територіальна організація суспільства (основи теорії): Навчальний посібник / П. Луцишин, Д. Клімонт, Н. Луцишин. – Луцьк, Вежа, 2001. – 334 с.
23. Мересте У. И. Современная география: вопросы теории / У. И. Мересте, С. Я. Ныммик. – М.: Мысль, 1984. – 296 с.
24. Моисеев Н. Н. Универсум. Информация. Общество / Н. Н. Моисеев. – М.: «Устойчивый мир», 2001. – 199 с.
25. Моисеев Н. Н. Человек и ноосфера / Н. Н. Моисеев. – М.: «Молодая гвардия», 1990. – 352 с.
26. Немец Л. Н. Устойчивое развитие: социально-географические аспекты / Л. Н. Немец. – Харьков: Фактор, 2003. – 384 с.
27. Новое мышление в географии: Сб. науч. трудов / Под общ. ред. В. М. Котлякова. – М.: Наука, 1991. – 277 с.
28. Олійник Я. Б. Вступ до соціальної географії / Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К., 2000. – 204 с.
29. Петлін В. М. Системна природнича географія / В. М. Петлін. – Львів: видавничий центр ЛНУ. - 2011. – 249 с. – 249 с.
30. Пістун М. Д. Основи суспільної географії [навч. посібник] / М. Д. Пістун. – К.: Вища школа, 1996. – 231 с.
31. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії [навч. посібник] / М. Д. Пістун. – К.: Вища шк., 1996. – 231 с.
32. Покшишевский В. В. Географический possibilizm / В. В. Покшишевский // Большая советская энциклопедия [электронный ресурс] – Режим доступа: <http://bse.sci-lib.com>
33. Руденко Л. Г. Украина на пути к устойчивому развитию геоэкологические аспекты / Л. Г. Руденко, И. А. Горленко, В. И. Олещенко. – К.: Институт географии НАН Украины, 2000. – 29 с.
34. Сонько С. П. Просторовий розвиток соціо-природних систем: шлях до нової парадигми / С. П. Сонько. – К.: Ніка-Центр, 2003. – 287 с.
35. Субетто А. И. Ноосферизм и «вернадскианская революция» / А. И. Субетто // Социальная экономика, 2004, № 1-2. – С. 10-28.

- 36.Топчієв О. Г. Географічна наука і стратегія соціально-економічного розвитку України / О.Г. Топчієв // УГЖ, 1995. – № 1-2. – С. 7-12.
- 37.Топчієв О. Г. Методологічні трансформації географії в інформаційному суспільстві / О. Г. Топчієв.– С. 284-291 [Географія в інформаційному суспільстві]: зб.наук.праць. У 4-х тт. – К.: ВГЛ Обрії,2008. – Т.І. – 322 с.
- 38.Україна в сучасному геополітичному просторі. теоретичний і прикладний аспекти: Кол. монографія / За ред. Ф.М.Рудича. К.: Парламентське видавництво, 2002
- 39.Уткин А. И. Глобализация: процесс и осмысление. М., 2001.
- 40.Хайдеггер М. Время и бытие [статьи и выступления] / М. Хайдеггер; сост., пер. с нем. и комм.В. В. Бибихина. – М.: Республика, 1993. – 447 с.
- 41.Хорев Б. С. Очерки геоглобалистики и геополитики / Б. С. Хорев. – М., 1997
- 42.Хто є хто в європейській та американській політичній науці. Малий політологічний словник / Упорядник Б. Кухта. Львів: Кальварія, 1997
- 43.Шаблій О. И. Гибкая территориальная организация производства / О.И. Шаблій // География и современность. – Вып. 3. – Ленинград, 1987. – С. 95-104.
- 44.Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії [підручник] / О. І. Шаблій. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 444 с.
- 45.Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії / О.І. Шаблій. – Львів, 2001. – С. 165-173.
- 46.Шаблій О. Україна у сучасних геополітичних концепціях. Україна та глобальні процеси: географічний вимір: Зб. наук. пр.: В 3 т. К.; Луцьк, 2000. Т. 1. С. 68–72.
- 47.Шальнев В. А. Проблемы взаимодействия общества и природы: взгляд географа / В. А. Шальнев. – Ставрополь: Изд-во СГУ, 2006. – 110 с.
- 48.Шарапов О. Д., Дербенцев В. Д., Семьонов Д. Є. Системний аналіз: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисциплін. – К.: КНЕУ, 2003. – 154 с.

Додаткова:

1. Абдеев Р. Ф. Философия информационной цивилизации / Р. Ф. Абдеев; под ред. Е. С. Ивашкиной, В. Г. Деткова. – М.: ВЛАДОС, 1994. – 336 с.
2. Арманд А. Д. География информационного века / А. Д. Арманд // Известия АН. – Сер. геогр., 2002. – № 1. – С. 10-14.
3. Бжезінський Збігнев. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. / З англ. перекл. Олена Фешовець. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000
4. Библиотека «Словари. Глоссарии. Термины» [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://terms.com.ua>
5. Валлерстайн Іммануїл. Структурні кризи. – Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/strukturni-krizi/>

6. Герасимов И. П. Общенаучные подходы и природная среда / И. П. Герасимов, А. Г. Доскач // Горизонты экологического знания. – М.: Наука, 1986. – С. 55.
7. Геттнер А. География. Ее история, сущность и методы / Под ред. Н. Н. Баранского. – Л.-М.: Госиздат, 1930. – 416 с.
8. Замятин Д. Н. Методологический анализ хорологической концепции в географии / Д. Н. Замятин // Известия РАН. Сер. географическая. – 1999. – № 5. – С. 7-16.
9. Замятин Д. Н. Феноменология географических образов / Д. Н. Замятин // Социс. – 2001 – № 8. – С. 12-20.
10. Конкурентоспособность в системе мирового хозяйства: пространственный анализ [под ред. Н. С. Мироненко]. – М.: «Пресс-Соло», 2002. – 472 с.
11. Левашов В. К. Глобализация и устойчивое развитие / В. К. Левашов // Устойчивое развитие. Наука и Практика. – № 1, 2002.
12. Маккіндер Гелфорд Джон. Географічна вісь історії. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n39texts/makkinder.htm>
13. Мезенцев К. В. Методи дослідження в суспільній географії: традиції і новації / К. В. Мезенцев // Економічна та соціальна географія. – 2013. – Вип. 1 (66). – С. 31-42.
14. Фомін С. Глобалізація та її наслідки для України. Політика і час. 2001.
15. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції / переклад з англ. Романа Корнута. 2-ге видання. К.: Наш формат, 2019.
16. Фукуяма Ф. Доверие. Социальные добродетели и путь к процветанию. М.: Издательство АСТ – Ермак, 2004
17. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії / переклад з англ. Тарас Цимбал і Роман Корнута. К.: Наш формат, 2019.
18. Хантингтон Сэмюэль: Столкновение цивилизаций и преобразование мирового порядка. – Режим доступу: <https://gtmarket.ru/library/basis/3893#contents>
19. Хаусхофер К. Границы в их географическом и политическом значении / Карл Хаусхофер. Классика геополитики. XX век. М.: Издательство АСТ, 2003. С. 227–598.
20. Хаусхофер К. О геополитике: Работы разных лет / Карл Хаусхофер. – М.: Мысль, 2001
21. Челлен Р. Государство как форма жизни. Москва: РОССПЭН, 2008.
22. Челлен Р. О политической науке, ее соотношении с другими отраслями знания и об изучении политического пространства. Полис. 2005. № 2. С. 115–126.
23. Чирко В. Г. Геополітичні пріоритети найбільш впливових глобальних сил сучасності і Україна. Украина в современном геополитическом пространстве. Приложение к журналу «Персонал». К., 2000. № 5

4. ПРОГРАМА З МОДУЛЬ 2 «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»

Організація навчального процесу з вивчення географічних дисциплін у ЗВО

Система освіти в Україні. Структура та особливості освітнього процесу у вищій школі. Система освіти в Україні. Закон України «Про вищу освіту». Ступенева система освіти вищої школи. Форми організації освітнього процесу. Типи навчання процесу. Академічна мобільність студента.

Зміст географічної компоненти фахової підготовки у ЗВО. Науково-методичне забезпечення освітнього процесу. Поняття змісту освіти, його складові. Стандарти вищої освіти. Навчальні плани та робочі навчальні плани. Навчальні, робочі навчальні програми дисциплін. Підручники і навчальні посібники.

Форми навчання та форми організації освітнього процесу у ЗВО. Форми навчання та форми організації навчання у вищій школі. Основні види навчальних занять. Підготовка та проведення лекцій. Місце практичних та семінарських занять організації освітнього процесу. Самостійна робота здобувачів. Курсові, дипломні, магістерські роботи. Науково-дослідна робота студента. Консультації. Практична підготовка здобувачів.

Науково-методичне забезпечення освітнього процесу у ЗВО. Структура і зміст науково-методичного забезпечення освітнього процесу. Навчально-методичні комплекси дисциплін. Навчальні, робочі навчальні програми дисциплін. Плани семінарських, практичних занять, завдань для лабораторних робіт. Пакети контрольних завдань для перевірки знань з дисциплін фундаментальної та фахової підготовки. Науково-методичне забезпечення дистанційного навчання.

Сучасні методи навчання у вищій школі. Поняття про методи навчання. Класифікація методів навчання. Відбір методів навчання відповідно змісту навчання. Інноваційні методи навчання. Активізація пізнавальної діяльності здобувачів.

Дидактичні аспекти навчання географічних дисциплін у ЗВО

Особливості організації самостійної роботи студента. Самостійна робота студента як форма організації освітнього процесу у ЗВО. Зміст самостійної роботи студента. Види самостійної роботи студента. Формування вмінь самостійної діяльності студента. Методичне забезпечення самостійної роботи здобувачів. Організація самостійної роботи студента.

Моніторинг якості навчальних досягнень здобувачів. Поняття моніторингу якості навчальних досягнень здобувачів. Контрольні заходи у ВНЗ. Особливості міжсесійного контролю. Семестровий контроль: залік, екзамен. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів. Критерії оцінювання. Методи контролю.

Методика організації практичної підготовки здобувачів. Практична підготовка здобувачів як складова освітнього процесу у ЗВО. Перелік

Методика організації практичної підготовки здобувачів. Практична підготовка здобувачів як складова освітнього процесу у ЗВО. Перелік практик відповідно до рівнів освіти. Види практик, їх зміст. Робочі програми практик. Організація та проведення практик.

Інновації у системі підготовки фахівців географів. Поняття інновації в освіті. Організація проблемного навчання. Інтерактивні технології навчання. Ігрові технології навчання. Зарубіжні новітні технології навчання. Майстерність професійно-педагогічної діяльності викладача ЗВО.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО МОДУЛЮ 2:

1. Алексюк А.М., Аюрзагнай А.А., Підкасистий П.І. та ін. Організація самостійної роботи здобувачів в умовах інтенсифікації навчання: Навч. посібник. – К., 1993.
2. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання здобувачів. – К.: Вересень, 1996. – 129 с.
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для здобувачів магістратури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 316с.
4. Галузинський В.М., Євтух М.В. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні. / В.М.Галузинський, М.В. Євтух. – К.: ННТЛ, 2010.
5. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: Методичні поради молодим науковцям. – К., 1995.
6. Дичківська І.М.. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник для здобувачів вищих навч. закладів. – К.: Академвидав. – 2004. – 334с.
7. Дьяченко В.К. Новая дидактика. – М., 2001. – 496 с.
8. Закон України «Про вищу освіту». – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
9. Карташова І.І., Прохоренков В.М. Тестування у системі моніторингу якості знань здобувачів. – Херсон: ХДУ, 2014. – 98с.
10. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / А.І. Кузьмінський – К.: Знання, 2010
11. Мищенко А.И., Мищенко Л.И., Шияпов Е.Н. Теоретико-методологические основы формирования содержания педагогического образования. – М.: Высш. шк., 1991. – 147 с.
12. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навчальний посібник / За ред. академіка АПН України О.Г. Мороза. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2001 – 337 с.
13. Небел Б. Наука об окуружающей среде. – М.: Мир, 1993. – Т.1.
14. Одум Ю. Экология. – М.: Мир, 1986.
15. Педагогические технологии: Учебное пособие для студентов педагогических специальностей / Под общей ред. В.С. Кукушина. – М.: ИКЦ «МарТ»; Ростов н/Д: ИКЦ «МарТ», 2008.
16. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л. В. Карамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища шк., 1997. – 349 с.
17. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів / Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. – К.: ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320с.
18. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрів і аспірантів. / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко – К.: ТОВ «Філ-студія», 2008.
19. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник 2-вид. / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко – К.: ЦУЛ, 2014

20. Реформа и развитие высшего образования: Программный документ. – ЮНЕСКО, 1995.
21. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии / Г.К. Селевко. – М., 2007.
22. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К.: НПУ, 2000 – 210с.
23. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. для здобувачів ВНЗ. – К.: Кондор, 2011. – 628 с.
24. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – 2-ге вид., доп. / М. М. Фіцула – К.: Академвидав, 2014.

6. ПРОГРАМА З МОДУЛЮ 3 «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІКИ»

Методика викладання економіки як наука. Предмет і задачі методики викладання економіки. Зв'язок методики викладання економіки з іншими науками. Сучасні проблеми методики викладання економіки. Структура методики викладання. Загальна методика і окремі методики викладання економіки. Вимоги суспільства до вчителя економіки. Особисті якості вчителя як запорука підвищення інтересу до вивчення економіки. Методи науково-педагогічних досліджень у шкільній економіці.

Принципи навчання економіки. Поняття про принципи навчання. Характеристика основних принципів навчання економіки: науковості навчання, систематичності і послідовності у навчання, свідомості та активності у навчанні, зв'язку навчання з життям (зв'язку теорії з практикою), доступності навчання, індивідуального підходу до учнів у навчанні, наявності навчання, міцності засвоєння знань, умінь і навичок, емоційності навчання, виховного характеру навчання. Поєднання і взаємозв'язок принципів навчання у навчально-виховному процесі економіки.

Методи навчання економіки. Поняття про метод навчання. Методи і методичні прийоми. Класифікація методів навчання. Методи навчання за джерелами здобування знань: словесні, наочні, практичні. Характеристика основних методів за джерелами здобування знань. Дидактичні умови до розповіді і пояснень як різновидів усного викладу. Види бесіди, методика їх побудови. Шкільна лекція з економіки – основні етапи її підготовки і проведення. Характеристика методів навчання за співвідношенням рівнів пізнавальної діяльності учнів: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, частково-пошуковий і дослідницький. Вибір методів навчання.

Засоби навчання економіки. Поняття про засоби навчання. Класифікація засобів навчання: натуральні об'єкти, моделі натуральних об'єктів і явищ, описи і зображення об'єктів за допомогою символів, приклади для відтворення процесів і явищ. Функції наочності. Вимоги до використання наочних посібників на уроках економіки. Технічні засоби навчання, ефективність їх використання. Методичні прийоми поєднання слова і наочності. Робота із підручником і статистичним довідником на уроці і вдома. Застосування у навчальному процесі з економіки логічно-опорних і структурно-логічних схем.

Форми організації навчально-виховного процесу з економіки. Урок як основна форма організації навчального процесу з економіки. Вимоги до сучасного уроку економіки. Типи уроків економіки та їх особливості. Залежність структури уроку від його типу. Процес підготовки вчителя до уроку. Складання тематичних поурочних планів. План-конспект уроку, вимоги до його оформлення. Нетрадиційні уроки економіки, їх особливості. Підготовка і особливості методики проведення практичних і семінарських

занять, навчальних екскурсій.

Процес формування знань, умінь і навичок на уроках економіки. Методика формування системи економічних понять на уроці. Формування в учнів умінь і навичок роботи із графіками, діаграмам, статистичними даними тощо. Задачі на уроках економіки, їх значення алгоритм вирішення. Роль самостійної роботи в формування стійких знань і умінь учнів.

Позакласна робота з економіки. Цілі та методи позакласної роботи з економіки. Форми позакласної роботи. Основні напрями позакласної та позашкільної роботи з економіки. Тиждень економіки в школі, його підготовка і проведення. Шкільна олімпіада з економіки. Методика її організації і проведення.

Особливості процесу навчання в курсі шкільної економіки. Проблемне навчання економіки. Поняття про проблемне навчання. Проблемне питання і проблемні ситуації. Методика «мозкового штурму». Рольові та ділові ігри на уроках економіки, значення економічних ігор, їх класифікація. Процес створення і проведення економічних ігор. Ефективність ігрових форм навчання. Метод проектів. Сутність методу проектів. Вимоги до проективної технології навчання, типи проектів, їх характеристика. Особливості застосування проективної технології пр. навчання економіки. Ситуаційна методика навчання економіки. Особливості кейс-методу. Організація роботи із кейсів в аудиторії. Оцінювання роботи учнів при роботі з кейсом. Комп'ютерне навчання економіки. Класифікація комп'ютерних програм за дидактичними цілями. Особливості використання персонального комп'ютера на уроці економіки. Застосування можливостей комп'ютерних програм при виконання практичних робіт.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів з економіки. Дидактичні завдання контролю і оцінювання навчальних досягнень учнів з економіки. Методика оцінювання і оцінки. Види контролю і оцінювання навчальних досягнень учнів. Педагогічні тести, їх класифікація. Перевага застосування тестів у порівнянні із усним опитуванням. Алгоритм складання тестових завдань. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з економіки за 12-бальною системою оцінювання знань, умінь і навичок.

7. РЕКОМЕНДОВНА ЛІТЕРАТУРА ДО МОДУЛЮ 3:

1. Аксьонова О.В. Методика викладання економіки: Навч. Посібник. – К.: КНЕУ, 1998. – 280с.
2. Байкачова К.В. Сучасний стан і проблеми економічної освіти молодших школярів [Електронний ресурс] / К.В. Байкачова // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2012. – Вип. 32. – С. 75-79. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2012_32_18/
3. Барроу К. Бізнес-план : практичний посібник / Барроу К., Барроу П., Браун Р.; пер. з 4-го англ. вид. – К. : Знання, 2005.
4. Борисов Е.Ф. Основы экономики. Практикум. Задачи, тексты, ситуации. – М: "Высшая школа", 2001.
5. Варналій З.С. Основи підприємництва. - Київ: "Знання -Прес", 2002.
6. Ватаманюк З., Панчишин С. Економіка. Вид. друге. Посібник для 10-11 класів. - Київ: "Либідь", 2002
7. Величко В. Етапи розробки бізнес-плану підприємства// Економіка України. – 2012. - № 5. - С. 42-48
8. География мирового хозяйства: традиции, современность, перспективы / Под ред. В.А. Колосова, Н.А. Слуки. Коллективная монография. – М.–Смоленск: Ойкумена, 2016. – 400 с. – Режим доступу: <http://www.ecoross.ru/files/books2016/GMH,%202016.pdf>
9. Горленко Г.О. Практикум з економіки для 10-11 класів., Посібник для вчителя. Кам'янець-Подільській: "Абетка - Нова", 2002
10. Гушулей Й.М., Вітенко І.М. Загальна методика викладання основ економіки. Пробний навчальний посібник. – Тернопіль: Астон, 2004. – 108с.
11. Дембицька Н. Становлення основ економічної культури школяра в просторі шкільної освіти [Електронний ресурс] / Н. Дембицька // Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. – 2015. – Вип. 20(1). – С. 74-82. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpfsp_2015_20\(1\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpfsp_2015_20(1)_13)
12. Економіка: Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. – К.:Ірпінь, 2005. – 90с.
13. Ковальова К.І., Ковальов В.В. Методика викладання економіки в школі: навч. посіб. / К.І. Ковальова, В.В. Ковальов. – К.: Видавництво Ліра-К, 2012. – 184 с.
14. Ковальчук Г. Економічна освіта: організація навчальної діяльності молодших школярів. -Ж., "Географія та основи економіки в школі", "Педагогічна преса", №1/2001, с.38-40.
15. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті. Навч. Посіб. – Вид. 2-ге, доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 298с.

16. Ковальчук Г.О., Мельничук В.Г., Огнев'юк. В.О.. – Економіка. Підручник для 10 класу. – Київ: "Навчальна книга", 2003.
17. Концепція змісту економічної освіти в загальноосвітній школі. // Географія та основи економіки в школі.– Педагогічна преса. – №6, 2001, с.2-10
18. Кулішов В.С. Основні передумови економічної освіти у школах технологічного профілю навчання [Електронний ресурс] / В.С. Кулішов // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2014. – Вип. 43. – С. 196-203. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PVSSh_2014_43_39.
19. Макконнел К. Экономикс. Принципы, проблемы и политика: в 2 т. / К. Макконнел, С. Брю. - М. : Республика, 1992. – Т. 1. – 400 с.
20. Макконнел К. Экономикс. Принципы, проблемы и политика: в 2 т. / К. Макконнел, С. Брю. - М. : Республика, 1992. – Т. 2. – 403 с.
21. Мочерний С.В. Основи економічних знань. Запитання, відповіді: Феміна – Київ, 1996.
22. Мочерний.С.В. Основи економічних знань. - Київ: Академія, 2000.
23. Основи економіки. Підручник за ред.І.Ф. Радіонової. – К.: Зодіак-ЕКО, 1995. – 224с.
24. Парашенко Л.Економічній освіті — державні пріоритети //Географія в школі. – №2, 2000.
25. Предпринимательство. Под ред. В.Я. Горфинкеля, Г.Б. Поляка, В.А. Швандара. "ЮНИТИ", М – 2000.
26. Прокопенко І.Ф. Людина у світі економіки та бізнесу - Харків: Основа, 1995.
27. Пронікова І.В. Базові поняття економічної освіти школярів в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ століття) [Електронний ресурс] / І.В. Пронікова // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. – 2018. – Вип. 151(1). – С. 218-221. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_151\(1\)_50](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_151(1)_50).
28. Пустовіт Р. Основні чинники реформування економіки та шкільної економічної освіти в Україні // Географія та основи економіки в школі. – №2, 1999. – С.23.
29. Фінансова грамотність: навч. посібник для вчителя / за ред. Т.С. Смовженко. Вид 2-ге, випр. і доп. К., 2013. – 435 с
30. Цебрєнко М. Інноваційна модель розвитку національної економіки України / М. Цебрєнко. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.iweir.org.ua/cebrenko.rtf>

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДО КОМПЛЕКСНОГО ІСПИТУ

Контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється згідно до порядку оцінювання результатів навчання в Херсонському державному університеті. Оцінка результатів комплексного іспиту здійснюється на атестації Екзаменаційною комісією за 100-бальною системою контролю знань, прийнятою в Університеті та національною шкалою і відображаються у відповідних відомостях і протоколах роботи Екзаменаційної комісії (ЕК).

За кожний модуль комплексного іспиту виставляється одна оцінка за 100 бальною системою. Загальна оцінка визначається, як середня арифметична балів за виконання всіх видів завдань. За формулою:

$$ЗБ = \frac{\Sigma \text{кількість балів за кожний модуль}}{\Sigma \text{кількість модулів}}$$

Максимальна кількість балів, які може отримати здобувач – 100 балів

Таблиця відповідності балів та критеріїв оцінювання здобувачів вищої освіти СВО «магістр» при складанні комплексного іспиту

ECTS	Кількість балів	За національною шкалою	Коментар
A	90 - 100	відмінно	Виставляється, якщо здобувач правильно і в повному обсязі відповів на екзаменаційне питання. Відповідь характеризується системністю, обґрунтованістю, повнотою розкриття. Здобувач володіє навчальним матеріалом, вміє використовувати понятійно-категоріальний апарат.
B	82 - 89	добре	Виставляється, якщо здобувач правильно і майже у повному обсязі відповів на екзаменаційне питання, але з незначними помилками. Відповідь характеризується системністю, обґрунтованістю, повнотою розкриття. Здобувач володіє навчальним матеріалом, вміє використовувати понятійно-категоріальний апарат.
C	74 - 81	добре	Виставляється, якщо здобувач відповів на екзаменаційне питання з незначними помилками у достатньому обсязі для його розкриття. Відповіді характеризуються системністю, обґрунтованістю повнотою розкриття, можливо з поодинокими неточностями. Здобувач володіє навчальним матеріалом, вміє використовувати понятійно-категоріальний апарат.
D	64 - 73	задовільно	Виставляється, якщо здобувач відповів на екзаменаційне питання з помилками у майже достатньому обсязі для його розкриття. Відповіді характеризуються недостатньою системністю, обґрунтованістю, повнотою розкриття, можливо із суттєвими неточностями. Здобувач, в цілому, володіє навчальним матеріалом, вміє використовувати понятійно-категоріальний апарат.

E	60 - 63	задовільно	Виставляється, якщо здобувач відповів на екзаменаційне питання з мінімальним розкриттям питання та/або зі значними помилками. Відповіді характеризуються недостатньою системністю, обґрунтованістю, повнотою розкриття, можливо із суттєвими неточностями. Здобувач недостатньо володіє навчальним матеріалом, не завжди вміє використовувати понятійно-категоріальний апарат.
FX	35 - 59	незадовільно	Виставляється, якщо здобувач відповів на конкретне екзаменаційне питання з величезною кількістю помилок. Відповіді характеризуються відсутністю системності, обґрунтованості, повноти розкриття. Здобувач не володіє навчальним матеріалом, не вміє використовувати понятійно-категоріальний апарат.
F	1 - 34	незадовільно	Виставляється, якщо здобувач взагалі не відповів на конкретне екзаменаційне питання

9. ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Відповідно до освітньої програми «Середня освіта (Географія)» (наказ № 627-Д, від 06.07.2020 р.) кваліфікаційна робота (проект) повинна бути результатом самостійної дослідницької діяльності магістра.

Кваліфікаційна робота (проект) повинна вміщувати матеріали з аналізу літературних джерел і результати самостійної творчої роботи здобувача у отриманні та опрацюванні матеріалу. У кваліфікаційній роботі (проекті) здобувачу необхідно продемонструвати знання з певного наукового напрямку та володіння навичками наукового дослідження, а також мати змогу систематизувати, аналізувати, узагальнювати, застосовувати отриману інформацію і робити висновки.

Кваліфікаційна робота (проект) обов'язково перевіряється на наявність плагіату згідно з процедурою, визначеною системою забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти Херсонського державного університету. Кваліфікаційна робота (проект) розміщується у репозитарії наукової бібліотеки Херсонського державного університету. захист кваліфікаційної роботи (проекту) відбувається публічно. обов'язковою умовою для допуску до захисту кваліфікаційної роботи є апробація результатів дослідження на наукових конференціях або їх публікація у наукових виданнях.

захист кваліфікаційної роботи (проекту), визначений стандартом і є обов'язковою процедурою для отримання відповідного ступеня вищої освіти. До захисту допускаються здобувачі, які виконали навчальний план зі спеціальності й успішно склали всі освітні компоненти. Для проведення попереднього захисту створюється спеціалізована комісія, яка складається з працівників кафедри, коло наукових інтересів яких відповідає зазначеній освітній програмі спеціальності.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Представлені критерії оцінювання розроблені відповідно до Положення про кваліфікаційну роботу (проект) та Порядок оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті.

Кваліфікаційна робота (проект) оцінюється окремо за національною, 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС. Оцінка здобувача за кваліфікаційну роботу (проект) формується на основі оцінок наукового керівника, рецензента та комісії з атестації. Підсумковий бал представляє собою суму балів отриманих здобувачем на різних етапах оцінювання роботи за критеріями наведеними у таблиці 1.

Таблиця 1. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи (проекту)

Зміст роботи	Оформлення	Захист роботи	Разом
До 30 балів	до 20 балів	до 50 балів	100

Таблиця 2. Критерії виставлення підсумкової оцінки

Відмінно	A 90-100	У роботі чітко виражена актуальність теми, наявна теоретична та практична цінність. Під час написання використана вітчизняна, зарубіжна література та Web-ресурси. Робота має обґрунтування методики дослідження, аналізу та інтерпретації отриманих результатів. Робота пов'язана з науковими програмами, планами, темами, має чітку та логічну послідовність викладення матеріалу. Робота оформлена відповідно до чинних вимог та з дотриманням норм академічної доброчесності.. Під час захисту здобувач продемонстрував здатність вести полеміку з питань випускної роботи, правильно та глибинно відповідав на питання членів ЕК, користувався демонстраційним матеріалом.
	B 83-89	У роботі чітко виражена актуальність теми, наявна теоретична та практична цінність. Під час написання використана вітчизняна, зарубіжна література та Web-ресурси. Робота має обґрунтування методики дослідження, аналізу та інтерпретації отриманих результатів. Робота пов'язана з науковими програмами, планами, темами, має чітку та логічну послідовність викладення матеріалу. Робота оформлена відповідно до чинних вимог та з дотриманням норм академічної доброчесності.. Під час захисту здобувач продемонстрував здатність вести полеміку з питань випускної роботи, правильно та глибинно відповідав на питання членів ЕК, користувався демонстраційним матеріалом.
Добре	C 74-81	У роботі чітко виражена актуальність теми, наявна теоретична та практична цінність. Під час написання використана вітчизняна, зарубіжна література та Web-ресурси. Робота має обґрунтування методики дослідження, аналізу та інтерпретації отриманих результатів. Робота пов'язана з науковими програмами, планами, темами, має чітку та логічну послідовність викладення матеріалу. Робота оформлена відповідно до чинних вимог та з дотриманням норм академічної доброчесності.. Під час захисту здобувач продемонстрував здатність вести полеміку з питань випускної роботи, правильно та глибинно відповідав на питання членів ЕК, користувався демонстраційним матеріалом.
	D 64-73	У роботі чітко виражена актуальність теми, наявна теоретична та практична цінність. Під час написання використана вітчизняна, зарубіжна література та Web-ресурси. Робота має обґрунтування методики дослідження, аналізу та інтерпретації отриманих результатів. Робота пов'язана з науковими програмами, планами, темами, має чітку та логічну послідовність викладення матеріалу. Робота оформлена відповідно до чинних вимог та з дотриманням норм академічної доброчесності.. Під час захисту здобувач продемонстрував здатність вести полеміку з питань випускної роботи, правильно та глибинно відповідав на питання членів ЕК, користувався демонстраційним матеріалом.
Задовільно		

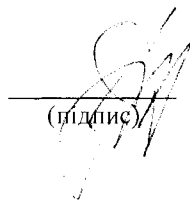

Задовільно	E 60-63	У роботі чітко виражена актуальність теми, наявна теоретична та практична цінність. Під час написання використана вітчизняна, зарубіжна література та Web-ресурси. Робота має обґрунтування методики дослідження, аналізу та інтерпретації отриманих результатів. Робота пов'язана з науковими програмами, планами, темами, має чітку та логічну послідовність викладення матеріалу. Робота оформлена відповідно до чинних вимог та з дотриманням норм академічної доброчесності.. Під час захисту здобувач продемонстрував здатність вести полеміку з питань випускної роботи, правильно та глибинно відповідав на питання членів ЕК, користувався демонстраційним матеріалом.
Незадовільно	F X 35-59	У роботі чітко виражена актуальність теми, наявна теоретична та практична цінність. Під час написання використана вітчизняна, зарубіжна література та Web-ресурси. Робота має обґрунтування методики дослідження, аналізу та інтерпретації отриманих результатів. Робота пов'язана з науковими програмами, планами, темами, має чітку та логічну послідовність викладення матеріалу. Робота оформлена відповідно до чинних вимог та з дотриманням норм академічної доброчесності.. Під час захисту здобувач продемонстрував здатність вести полеміку з питань випускної роботи, правильно та глибинно відповідає на питання членів ЕК, користувався демонстраційним матеріалом.
	F 1-34	Здобувач не виконав кваліфікаційну роботу або зміст роботи не відповідає темі, робота виконана на іншу тему.

11. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

1. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 106 Географія для другого (магістерського) рівня вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.05.2021 р. № 519. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/05/17/106.Neohrafiya.mahistr_17.06.doc (дата звернення: 01.10.2021)
2. Освітньо-професійна програма «Географія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 106 Географія галузі знань 10 Природничі науки. URL: https://www.kspu.edu/About/Faculty/Faculty_of_biolog_geograf_ecol/ChairSocial_EconomicGeography/Osvitnjoprofprog.aspx (дата звернення: 01.10.2021)
3. Положення про організацію освітнього процесу в Херсонському державному університеті: Наказ Херсонського державного університету від 02.09.2020 р. № 789Д. URL: [https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/Положення_про_організацію_освітнього_процесу_в_ХДУ_\(вересень_2020\).docx?id=5d5a6938-3174-4e93-97c2-9483dfdc62f3](https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/Положення_про_організацію_освітнього_процесу_в_ХДУ_(вересень_2020).docx?id=5d5a6938-3174-4e93-97c2-9483dfdc62f3) (дата звернення: 01.10.2021)
4. Положення про кваліфікаційну роботу (проєкт): Наказ Херсонського державного університету від 09.10.2020 р. № 953-Д. URL: <https://v.gd/cqUQKV> (дата звернення: 01.10.2021)
5. Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу Херсонського державного університету. Наказ Херсонського державного університету від 02.02.2018 р. № 76-Д. URL: <https://v.gd/MiWj2C> (дата звернення: 01.10.2021)
6. Порядок виявлення та запобігання академічному плагіату в науково-дослідницькій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті. Наказ Херсонського державного університету від 06.04.2021 р. № 412-Д. URL: <https://v.gd/V9CjTQ> (дата звернення: 01.10.2021)
7. Омельчук С.А. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с. URL: <https://oldiplus.ua/gumanitarnye-nauki/buty-chesnym-u-navchanni-j-nauci-ekspres-kurs-z-akademichnoyi-dobrochesnosti-dlya-zdobuvachiv-vyshoyi-osvity/> (дата звернення: 01.10.2021)

Гарант ОП

(підпис)

Мальчикова Д.С.
(П.І.Б.)